

Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΧΕΙΡΑΨΙΑΣ

ΣΥΜΒΟΛΑ, ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΦΙΕΣΕΙΣ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

ΣΤΟΛΕΣ ΚΑΙ ΦΑΣΙΣΤΕΣ

«Τα πάντα εντός του κράτους, τίποτα εκτός του κράτους, τίποτα εναντίον του κράτους». Έτσι λακωνικά και επικά περιέγραφε ο Μπενίτο Μουσολίνι τα σχέδιά του για τον μετασχηματισμό της ιταλικής κοινωνίας. Ο τόπος όπου ειπώθηκαν πρώτη φορά ετούτες οι εμπυχωτικές κουβέντες ήταν το Μιλάνο. Ο χρόνος ήταν η 28η Οκτωβρίου του 1925, τρίτη επέτειος της ανάληψης της εξουσίας από τους φασίστες.¹

Παράξενα που είναι τα παιχνίδια της ιστορίας! Για δεκαοκτώ χρόνια, κάθε 28 του Οκτώβρη, οι Ιταλοί φασίστες γιόρταζαν την επέτειο της ανάληψης της εξουσίας από την αφεντιά τους, στις 28 Οκτωβρίου του 1922. Την δέκατη όγδοη χρονιά, τον Οκτώβριο του 1940, κάποιος από δαύτους θεώρησε πως θα 'ταν χαριτωμένο να διαλέξουν αυτήν ακριβώς την ημερομηνία για να ξυπνήσουν νυχτιάτικα τον στρατηγό Μεταξά «προς επίδοσιν τελεσιγράφου». Από εκεί κι έπειτα, τα πράγματα πήγαν όσο στραβά μπορούσαν να πάνε, τόσο για τους Ιταλούς όσο και προσωπικά για τον στρατηγό Μεταξά· τόσο που, τελικά, ο στρατηγός, έστω μετά θάνατον, τούς έκλεψε την επέτειο. Έκτοτε, η μία από τις δύο ελληνικές εθνικές επετείους εορτάζεται στην ημερομηνία της κατάληψης της εξουσίας από τον Μπενίτο Μουσολίνι.

Φυσικά, κάτι τέτοια δεν τα πολυλέμε στα παιδιά που ντύνονται για την παρέλαση – είναι, όπως και να το κάνεις, κάπως άβολο να εγκυβαν κανείς εθνικές σχέσεις με πεθαμένους φασίστες, έστω και αν υφίστανται κατά λάθος. Ακόμη πιο άβολο γίνεται το πράγμα όταν μαθαίνει κανείς πως η μισούποχρηωτική μεταμφίεση των ελληνόπουλων ανήμερα της κατάληψης της εξουσίας από τον Μπενίτο Μουσολίνι, τελικά δεν είναι και τόσο «κατά λάθος». Τα περήφανα ελληνόπουλα που, αντί να πάνε για κάνα λολάκι, καταλήγουν στην παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου, ακολουθούν τελετουργίες που υιοθετήθηκαν στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία του '30: το υποχρεωτικό ντύσιμο «του συνόλου της νεολαίας» με στολές, τις σημαίες, τη στρατιωτική παράταξη. Το ελληνικό κράτος της δεκαετίας του '30, με τη σειρά του, είχε βουτήξει την ιδέα από... που αλλού; τους φασίστες της Ιταλίας και της Γερμανίας, μέσω ελληνικών φασιστικών οργανώσεων!

Απ' όσο γνωρίζουμε, η ιδέα της στρατιωτικής μεταμφίεσης της νεολαίας εμφανίστηκε στην Ελλάδα μέσω της νεολαίας της φασιστικής οργάνωσης «τρία έψιλον», στις αρχές της δεκαετίας του '30. Οι «άλκιμοι» εκείνης της πρώτης φασιστικής οργάνωσης ντύνονταν από την τρυφερή ηλικία των πέντε ετών με στρατιωτικές στολές. Δίπλα τους, στολές φορούσαν οι φασίστες των διαφόρων κομματιδίων του ελληνικού μεσοπολεμικού φασισμού, όπως η «Οργάνωση

Εθνικό Κυρίαρχο Κράτος» του συνταγματάρχη Σκυλακάκη και ο «Εθνικός Παμφοιτητικός Σύλλογος» με αρχηγό τον Αλέξανδρο Κανελλόπουλο, γιο του βιομήχανου Νικόλαου Κανελλόπουλου. Με την ανάληψη της εξουσίας από τον Μεταξά, ο Κανελλόπουλος πατήρ έγινε υπουργός εθνικής οικονομίας και πέθανε συντόμως. Ο υιός Κανελλόπουλος, από την άλλη, που είχε πολλά χρόνια μπροστά του, ανέλαβε το οικογενειακό εργοστάσιο, αλλά όχι μόνο: από αρχηγός του φασιστικού «Παμφοιτητικού Συλλόγου», μεταβλήθηκε σε αρχηγό της «Εθνικής Οργάνωσης Νεολαίας». Ήταν δηλαδή ο αρμόδιος μεταμφίεσης «του συνόλου της ελληνικής νεολαίας».²

Πόσο κακόφημα όλα ετούτα σήμερα, πόσο ξεπερασμένα! Ο Μπενίτο Μουσολίνι έχει καταντήσει γραφική φιγούρα που χειρονομεί σε παλιά ασπρόμαυρα επίκαιρα. Η προσφορά των Κανελλόπουλων στα ελληνικά πολιτικά πράγματα έχει ξεχαστεί τελείως, προφανώς επίτηδες, αφού δεν πήγε πολύ καλύτερα από την πολιτική συνεισφορά του Μουσολίνι. Η παλαβή εμμονή των μεσοπολεμικών κρατών με τις στολές, τους χαιρετισμούς, τα γλωσσικά παιχνίδια, την καθημερινή πειθαρχία, το πάθος τους για τα σύμβολα, όλα έχουν ξεχαστεί· ως ανεξήγητο παραστράτημα. Και ταυτόχρονα έχουν υποτιμηθεί· ως ασυγχώρητες γραφικότητες. Κι όμως, αυτοί που τόσο εύκολα υποτιμούμε και ξεχνάμε, είναι οι ίδιοι που κάποτε μπορούσαν να σοφιστούν και να αρθρώσουν τη φράση «τα πάντα εντός του κράτους, τίποτα εκτός του κράτους, τίποτα εναντίον του κράτους», μπροστά σε αλλαλάζοντα πλήθη.

Δεν ήταν γραφικοί ετούτοι εδώ. Ήταν ειδικοί της προπαγάνδας, ειδικοί των συμβόλων, ειδικοί της πειθαρχίας, ειδικοί του κράτους. Πολύ κακώς τους υποτιμήσαμε. Και πολύ πιο κακώς, τους ξεχάσαμε. Αυτούς και τη μανία τους για την τάξη, την αγάπη τους για τα σύμβολα, την έφεση στις μεταμφίεσεις, τις μισότρελες πειθαρχικές τους μεθόδους. Πολύ κακώς τους ξεχάσαμε· αυτούς και τους στόχους τους.

ΦΑΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΦΙΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 1933-1936

Μπορούμε να περιγράψουμε με σχετική ευκολία πώς είχε ο εορτασμός της εθνικής εορτής της 25ης Μαρτίου το 1933, τρία χρόνια προτού ο Ιωάννης Μεταξάς αναλάβει τις τύχες του κράτους.

Που λέτε, στη διπλανή Ιταλία, ο Μπενίτο Μουσολίνι είχε αποφασίσει... να απαγορεύσει τις χειραψίες. Εν τω μεταξύ, ο Παύλος Νιρβάνας, γνωστός Έλληνας λογοτέχνης και ο άνθρωπος που «ανακάλυψε τον Νίκο Καβαδία», δούλευε στην

ΠΑΙΔΑΚΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ ΣΤΟΛΕΣ, 1933 - 1941

Φασίστες, 1933

Ετούτη εδώ είναι η ηγεσία της φασιστικής οργάνωσης 3Ε, φωτογραφημένη τρεις μήνες αργότερα, τον Ιούνιο του 1933, λίγο πριν από την κάθοδο στην Αθήνα. Όπως βλέπουμε, οι στολές κάπως τους άρεσαν.

Του φασίστα ο γιος, 1933

Το παιδάκι που φωτογραφίζεται λίγο πριν πεθάνει από ηλίαση, είναι «νεολαίος» των 3Ε, στην κατάσταση που βρισκόταν κατά τη διάρκεια της ίδιας καθόδου. Τα τρία έψιλον είχαν ήδη εισαγάγει την ιδέα της στολής για τη νεολαία, τουλάχιστον από το 1933.

εφημερίδα «Εστία». Η εφημερίδα «Εστία» ανήκε στους αδελφούς Κύρου, κυπριακής προέλευσης παρακρατικούς και χρηματοδότες της ναζιστικής «Οργάνωσης Εθνικών Κυρίαρχων Κράτος» του συνταγματάρχη Σκυλακάκη.³

Ο υπάλληλος των αδελφών Κύρου, Παύλος Νιρβάνας, προτού γίνει λογοτέχνης, ήταν γιατρός, και μάλιστα είχε φτάσει στον βαθμό του αρχίατρου του πολεμικού ναυτικού.⁴ Οπότε, ως διασταύρωση λογοτέχνη, υπάλληλου παρακρατικών φασιστών και στρατιωτικού γιατρού, ο Παύλος Νιρβάνας ήταν ο πλέον κατάλληλος για να εξηγήσει ότι η κατάργηση της χειραψίας «σύμφωνα με την τελευταία σχετική εγκύκλιον του Φασιστικού κόμματος» ήταν μια εξαιρετικά μοντέρνα και καλόγουστη κίνηση. Διότι η συνήθεια της χειραψίας αποτελούσε κανονική κοινωνική «πληγή» που μας «εφοδιάζει με μικρόβια», «φέρνει σε επαφή με τον ξένο ιδρώτα» και βάζει σε θανάσιμο κίνδυνο «πλάσματα αγνότατα», όπως τα παιδάκια.⁵

Καθώς ετούτες οι τόσο ανεξήγητες και γραφικές ιδέες κυκλοφορούσαν μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας, το ελληνικό κράτος ετοιμαζόταν να γιορτάσει την επέτειο της 25ης Μαρτίου. Έπειτα από μια περίοδο όπου ο εορτασμός είχε παρηκμάσει, φέτος θα επιχειρείτο «αναγέννησις». Οι «φοιτηταί και οι μαθηταί» θα έκαναν τον γύρο της Αθήνας συνοδευόμενοι από «τη στρατιωτικήν μουσικήν και το τάγμα των Ευζώνων». Πάνω από την παρέλαση θα πετούσαν στρατιωτικά αεροπλάνα. Θα ακολουθούσε «μεγάλη παλλαϊκή εορτή τη πρωτοβουλία του Εθνικού Παμφοιτητικού Συλλόγου», δηλαδή της φασιστικής φοιτητικής οργάνωσης του υιού Κανελλόπουλου. Η φασιστική οργάνωση του υιού Κανελλόπουλου ήταν ήδη μισοεπίσημος κρατικός φορέας, αφού στη γιορτή θα παρίσταντο «ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, η Κυβέρνησις και οι Πανεπιστημιακαί αρχαί».⁶ Μέχρι να τελειώσει η «εορτή», θα είχε νυχτώσει, οπότε οι φασίστες φοιτητές θα ξαναπαρήλαυναν στην Αθήνα κρατώντας πυρσούς.⁷ Οι φασίστες φοιτητές ετοιμάζονταν να παρουσιαστούν σαν κανονικό κομμάτι του κράτους.

Οι κομμουνιστές φοιτητές, από την άλλη, φαίνεται πως κάτι είχαν σακουλεύσει. Από το πρωί της 23ης κυκλοφορούσαν προκηρύξεις που κατήγγειλαν «την οργάνωση παρελάσεων και εορτών». Επίσης διαμαρτύρονταν «δια την υποχρεωτικήν επιβολήν του φοιτητικού ηλικίου, την δημιουργίαν φασιστικών συλλόγων εις τα σχολεία και τα γυμνάσια» και εναντίον «του μαύρου Μεσαίωνα που ξαναζεί στα Γυμνάσια, να πηγαίνουν τους μαθητές υποχρεωτικά στην εκκλησία». Αυτοί που μοίραζαν την προκήρυξη κατέληξαν να βγάξουν αντεθνικούς λόγους «στο προαύλιο του Πανεπιστημίου», δηλαδή στα Προπύλαια. Η κίνηση ήταν προφανώς σχεδιασμένη για να πλακωθούν στο ξύλο με τους φασίστες, όπως κι έγινε. Τα μαύρα μεσάνυχτα της 23ης Μαρτίου (3 π.μ.), μια ημέρα προτού η πόλη παραδοθεί στις αλλεπάλληλες φασιστικές παρελάσεις, οι ίδιοι τύποι επιτέθηκαν με κόκκινες μπογιές σε όσους «αδριάντες εθνικών ανδρών» βρήκαν μπρος τους. Αλλού τα κατάφεραν, αλλού όχι. Συλληφθείς ο «Αρ. Εμμανουήλ, φοιτητής της νομικής». Η δράση του Εμμανουήλ και των φίλων του είχαν βάλει φωτιά στα μπατζάκια των καθαριστών· οι αδριάντες έπρεπε να έχουν καθαριστεί πριν την φασιστική παρέλαση.⁸

Πω πω σύμβολα και μεταμφιέσεις ε; Οι φασίστες παρέλασαν ντυμένοι στολές

και κουβαλώντας πυρσούς. Αεροπλάνα πετούσαν από πάνω τους (ήχος και θέαμα πρωτοφανές!). Το ηλικίο είχε γίνει υποχρεωτικό για τους φοιτητές. Συζητήσεις περί οργάνωσης φασιστικών οργανώσεων στα σχολεία δοκίμαζαν τις ανοχές γονιών και μη. Οι ανδριάντες δέχονταν επίθεση με κόκκινη μπογιά. Και η χειραψία... ετίθετο εν αμφιβόλω γιατί κουβαλούσε μικρόβια! Τρεις μήνες μετά, τον Ιούνιο του 1933, η φασιστική οργάνωση 3Ε κατέβηκε από τη Θεσσαλονίκη στην Αθήνα με χρηματοδότηση των ελληνικών τραπεζών, και παρήλασε στο ίδιο δρομολόγιο με ακόμη περισσότερες στολές και ακόμη περισσότερους επίσημους να παρακολουθούν το θέμα (αποτέλεσμα: τουλάχιστον δύο νεκροί, από τους ίδιους που τρεις μήνες πριν πετάγανε μπογιές).⁹ Κι αν αυτά έγιναν μόνο τρεις μήνες αργότερα, αναρωτιέται κανείς τι άραγες να έγινε τρία χρόνια αργότερα όταν, επιτέλους και εντελώς απρόσμενα... «ήρθε ο Μεταξάς»!

ΤΙ ΣΚΑΛΩΜΑ ΜΕ ΤΗ ΧΕΙΡΑΨΙΑ; Ο ΦΑΣΙΣΤΙΚΟΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΜΦΙΕΣΕΩΝ, 1936-1940

Η αξία των μεταμφιέσεων, των συμβόλων και των γραφικοτήτων γίνεται εμφανέστερη αν λάβει κανείς υπ' όψη το οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο της παράξενης περιόδου που μας απασχολεί εδώ. Πρώτα το «πολιτικό πλαίσιο»: τουλάχιστον από το 1935 και μετά, οι ιθύνοντες του ελληνικού κράτους γνώριζαν ότι το ελληνικό κράτος ετοιμάζεται να εμπλακεί σε έναν παγκόσμιο πόλεμο, και ότι αυτός ο πόλεμος θα περιελάμβανε κάποιου είδους αγγλοϊταλική σύγκρουση.¹⁰ Έπειτα το οικονομικό πλαίσιο, που θα έπρεπε να είναι γνωστό: η δεκαετία του τριάντα βρίσκεται αμέσως έπειτα από τη «μεγάλη κρίση του 1929». Οι «κρίσεις» ουδέποτε είναι σκέτα οικονομικές. Αντιθέτως, θέτουν συγκεκριμένα ζητούμενα που αφορούν την καθημερινή συμπεριφορά, τις κοσμοαντιλήψεις, και πάει λέγοντας. Για παράδειγμα, ο απολογισμός εργασιών της Εθνικής Τραπέζης του 1931, φέρων την υπογραφή του Διοικητή της Τραπέζης κυρίου Δροσόπουλου, περιελάμβανε τις εξής, όχι και τόσο «οικονομικές» γραμμές:

... ο ελληνικός λαός, του οποίου η σωφροσύνη, η λιτότης και η καρτερία είναι όντως μεγάλοι αρεταί, αιρόμενος εις το ύψος των περιστάσεων (...) θα κατανοήση πλήρως και θα αποδείξη εμπράκτως ότι οι λαοί μόνο δια σιδηράς πειθαρχίας εις τας νομίμους κυβερνήσεις αυτών, δι αόκνου και επιμόχθου εργασίας, δι αυστηράς οικονομίας, δια περιορισμού όχι μόνον των δαπανών, αλλά και των αναγκών, δια συναιδέσεως και εν πατριωτισμώ δύνανται να προαχθώσι και να ευημερώσι (...).¹¹

Κάτι τέτοια αποσπάσματα τα ανακαλύψαμε από το 2010 και μετά, όταν ασχοληθήκαμε για πρώτη φορά με τον ελληνικό φασισμό κατά τον μεσοπόλεμο. Τότε είχαμε φρικάρει κάπως. Σήμερα όμως, με τις πολύτιμες εμπειρίες που μεσολάβησαν εν τω μεταξύ, μπορούμε να τα κατανοήσουμε ακόμη καλύτερα! Συγκεκριμένα, σήμερα, μπορούμε να κατανοήσουμε πολύ καλύτερα ότι το ζητούμενο του 1931 ήταν ο «περιορισμός των δαπανών», ο τρόπος επίτευξής ήταν «ο περιορισμός των αναγκών», δηλαδή των μισθών, ότι όλα αυτά θα τα έτρωγε στη μάπα αυτό που έως πρότινος λέγαμε «πληθυσμός» και τώρα το λέμε

Ίερείες (πιθανόν διορισμένες στο δημόσιο). 1933

Όπως βλέπουμε δεξιά, μια άλλη καλή συνήθεια που είχε ήδη ανακαλυφθεί το 1933, ήταν να ντύνεσαι αρχαίος. Οι «ιέρειες» που κάνουν κάθε τέσσερα χρόνια την «αφή της Ολυμπιακής φλόγας στην Ολυμπία» βρίσκουν εδώ την καταγωγή τους. Ακόμη αναρωτιόμαστε ποιος τις διορίζει «ιέρειες», τίνος Θεού «ιέρειες» είναι, τι γνώμη έχει η Εκκλησία της Ελλάδος ΤΜ για το ζήτημα, και τι διάολο κάνουν στα τέσσερα χρόνια που δεν τις χρειαζόμαστε.

Όλα τα παιδάκια, 1939

Από το 1936, η καλή ιδέα της στολής για όλα τα παιδάκια έγινε υποχρεωτική, επιτελώντας τις περιπλοκές λειτουργίες που περιγράφουμε στο κυρίως κείμενο. Εδώ ο Κανελλόπουλος υιός, αρχηγός της ΕΟΝ πλέον, ποζάρει με τον Μεταξά και ράντομ πακετωμένο παιδάκι.

«αγέλη», ότι τα επιθυμητά χαρακτηριστικά που θα έπρεπε να διαμορφωθούν επί της «αγέλης» ώστε να επιτευχθούν οι ευγενείς στόχοι, ήταν «σωφροσύνη, λιτότης, καρτερία και σιδηρά πειθαρχία» - και βέβαια ότi η «αγέλη» είναι στην πραγματικότητα η εργατική τάξη, γι' αυτό και η «άοκνη εργασία».

Τέλος πάντων, πειθαρχία στη μάπα της εργατικής τάξης, ώστε να πεθαίνει της πείνας ησύχως. Για τα έθνη κράτη, η πειθαρχία είναι έννοια ιδιαίτερας σημαντική. Προφανώς δεν την ανακάλυψε πέρις ο κύριος Χαρδαλιάς - αυτός απλώς την πιπιλούσε από τηλεοράσεως, εδώ που τα λέμε μάλλον γιατί έπρεπε να την εμπειδώσει ο ίδιος, παρά γιατί χρειαζόταν. Ούτε ο Μισέλ Φουκώ είναι ο εφευρέτης της «πειθαρχίας» - αυτός κάποια στιγμή μάζεψε τα περί «πειθαρχίας», τα σχολίασε με τον τρόπο του και τα άφησε να βρίσκονται. Ούτε καν ο κύριος Δροσόπουλος είναι ο πραγματικός εφευρέτης της έννοιας. Η «πειθαρχία» ξεκινάει από τον στρατό, έναν οργανισμό που εξ ορισμού πρέπει να προετοιμάσει ανθρώπους να οδεύσουν προς τον θάνατο με τη θέλησή τους. Μοιραία, αφού επιδιώκει ετούτο τον φαινομενικά αδύνατο στόχο, η «πειθαρχία» διαμορφώθηκε ως σώμα «τεχνολογιών» ικανών να σου μάθουν ότi υπάρχουν και πράγματα χειρότερα από τον θάνατο, ως σώμα μικροπρακτικών που θέλουν να διεξάγονται ανεξαρτήτως ατομικής βούλησης, ως τρόποι αυτόματης σκέψης που αντλούνται από το ανεξάντλητο ορυχείο των ψυχαναγκασμών. Η πειθαρχία δεν είναι μόνο βίαιη επιβολή από τα έξω και τα πάνω - είναι και συμμόρφωση από τα μέσα, από το ίδιο το άτομο που πειθαρχεί τον εαυτό του και τους γύρω του. Είναι ο τρόπος με τον οποίο, αν σε αναγκάσουν να μαζεύεις τις πέτρες από το στρατόπεδο κάθε μέρα, αν μάθεις να θεωρείς ένα κουμπί που λείπει ανεπανόρθωτο παράπτωμα, τόσο για εσένα όσο και για τους άλλους, στο τέλος, μπορεί, όταν πέφτουν μπόμπες, να κάτσεις να πεθάνεις και να πάρεις και δυο τρεις μαζί σου.

Για λόγους ιστορικής συγκυρίας τους οποίους παραθέσαμε λίγο πριν (κρίση και επερχόμενος πόλεμος), κάτι τέτοια γίνονταν όλο και πιο κατανοητά στην Ελλάδα της δεκαετίας του '30. Φυσικά εννοούμε «κατανοητά από τους αρμόδιους». Για παράδειγμα, το θεωρητικό περιοδικό της δικτατορίας του Μεταξά, το έλεγαν «Νέον Κράτος». Στο πρώτο τεύχος του περιοδικού, ο Δημήτρης Βεζανής, «θεωρητικός», εξέθετε τους ορθούς τρόπους κρατικής μεταχείρισης της νεολαίας:

Χωρίς να ζητήσωμεν από την νεολαίαν θυσίας, δεν δυνάμεθα να της χαρίσωμεν το υπέροχον συναίσθημα της επικρατήσεως και της νίκης. Θα παιδεύσωμεν την νεότηταν για να την εξυψώσωμεν! Θα την πλησιάσωμεν προς τον Θάνατον δια να την δείξωμεν την αιωνίαν αξίαν της ζωής!¹²

Οραία όλα αυτά, και πολύ ταιριαστά με τις ιδέες του κυρίου Δροσόπουλου, αλλά πώς να γίνουν πράξη; Αν κάτι ξέρουν καλά οι ειδικοί, αυτό είναι να κλέβουν αποτελεσματικά από άλλους, ακόμη χειρότερους, ειδικούς. Και οι ειδικοί της δικτατορίας του Μεταξά είχαν δίπλα τους τους χειρότερους όλων. Όπως είδαμε, οι Ιταλοί φασίστες είχαν αναλάβει την εξουσία στην Ιταλία ήδη από το 1922, και έκτοτε δοκίμαζαν μεθόδους και πρακτικές της πειθαρχίας, όχι μόνο στον στρατό, αλλά γενικώς. Ας πούμε, η «κατάργηση της χειραψίας», που τόσο γραφική φαίνεται σήμερα, είχε κατά νου έναν εξαιρετο αντικαταστάτη:

Χαιρετισμός απονέμεται δια ανατάσεως της δεξιάς χειρός, του αντίχειρος ηνωμένου μετά της παλάμης. Ο απονέμων χαιρετισμόν εν στάσει, δέον να λάβη πρώτων την στάσιν της προσοχής, ή να λάβη ταύτην ταυτοχρόνως με τον χαιρετισμόν.¹³

Αυτά παρατίθενται στο κεφάλαιο 9 του εσωτερικού κανονισμού της Εθνικής Οργάνωσης Νεολαίας (ΕΟΝ). Δεν πρέπει να παραξενευόμαστε που κάποιοι έκανε τον κόπο να γράψει λεπτομερείς οδηγίες για την ορθή εκτέλεση του φασιστικού χαιρετισμού. Για να λειτουργήσει η πειθαρχία και οι ψυχαναγκασμοί της, τα «σωστά» και τα «λάθη» πρέπει να είναι καλά καθορισμένα. Γιατί το «σωστό» και το «λάθος» ξεχωρίζουν τους πειθαρχημένους από τους απείθαρχους. Και υποβάλλουν τους απείθαρχους σε διαρκή αισθήματα κατωτερότητας και ανεπάρκειας. Η ύπαρξη μιας τειλορικής περιγραφής του φασιστικού χαιρετισμού (γιατί περί αυτού ακριβώς πρόκειται), άνοιγε δρόμους άσκησης εξουσίας: μπορούσε αυτός που το έκανε σωστά, να βάλει στη θέση του αυτόν που το έκανε λάθος. Μπορούσε αυτός που το έκανε λάθος να νιώθει μαλάκας. Μπορούσε κανείς να το κάνει «λάθος» επίτηδες, επιβεβαιώνοντας ότi η ανώτερη θέση του στην ιεραρχία τού επέτρεπε να αδιαφορεί για τους κανόνες που, υποτίθεται, ίσχυαν για όλους. Μπορούσε τέλος, αυτή η συλλογική επιβολή του «σωστού» να εκφράζεται μέσω καθημερινών μικροεντολών που, όσο περισσότερο αφορούσαν τα μηδαμινά, τόσο οξύτερη και τόσο πιο άρρητη γινόταν η εξουσία που εξέφραζαν. «Καλά, αλλά ένωσε τον αντίχειρα με την παλάμη, μη σε πάρει ο διάολος - είναι δυνατόν να είσαι τόσο μαλάκας που δεν ξέρεις πώς χαιρετάμε;». Όταν κάποιοι φτάσει να έχει λόγο για τις κινήσεις των δαχτύλων σου, όλες οι υπόλοιπες υποταγές γίνονται ευκολότερες.

Να λοιπόν μια κοινωνία οι καθημερινές σχέσεις της οποίας διεξάγονται ως πλημμύρα ανούσιων χειρονομικών εντολών. Να που αυτές οι μυριάδες εντολές επιτελούν, όχι μόνο ρόλο επικύρωσης των υπάρχουσων ιεραρχιών, αλλά και διεκδίκησης ανέλιξης εντός αυτών των ιεραρχιών μέσω συμμόρφωσης. Να μια κοινωνία τα μέλη της οποίας έχουν «πλησιάσει το θάνατο» μια χαρά.

Όπως ξέρουμε βέβαια, η αντικατάσταση της χειραψίας από τον φασιστικό χαιρετισμό δεν ήταν η μοναδική πρακτική καθημερινής πειθαρχίας που εμφανίστηκε στη δεκαετία του '30. Πολύ γνωστότερη ήταν η οργάνωση της νεολαίας σε φασιστικές οργανώσεις και η επιβολή υποχρεωτικής στολής στις νεαρές ηλικίες. Μπορούμε να δούμε πόσο παραγωγική ήταν η υποχρεωτική επιβολή της στολής στα δημοτικά σχολεία, από μια σχετική μαρτυρία εξ Ιταλίας. Ακολουθεί η Σόνια Τσιαπέτι [Sonia Ciapetti], γεννημένη το 1930 στη Φλωρεντία, που περιγράφει την καθημερινή λειτουργία της στολής στο δημοτικό της σχολείο:

Το Σάββατο ήταν ημέρα αφιερωμένη στο φασιστικό κόμμα, όποτε έπρεπε να πάμε στο σχολείο ντυμένοι με τη στολή της «μικρής ιταλίδος». Ο μπαμπάς μου ποτέ δεν θέλησε να μου αγοράσει μία, γιατί, κατά τη γνώμη του, επρόκειτο για στολή εντελώς απαράδεκτη. Κι έτσι, κάθε Σάββατο, ήμουν το μοναδικό κοριτσάκι που εμφανιζόταν στην τάξη φορώντας το συνηθισμένο λευκό φορεματάκι με τιράντες [ripafore]. Η δασκάλα όμως, πάντα φορούσε την ωραία της φασιστική στολή και έδειχνε πως ένωθε σημαντικότερη έτσι - έκανε μάλιστα και επίδειξη, όπως άλλωστε και όλοι μου οι ντυμένοι συμμαθητές. Εγώ ένιωθα σαν το ψάρι έξω απ' το νερό, αποκλεισμένη καθώς ήμουν από αυτού του είδους την ξιπασμένη συμπεριφορά: με κοιτούσαν από πάνω μέχρι κάτω και ό,τι κι αν έκαναν, με άφηναν απ' έξω.

Κάθε Σάββατο η δασκάλα άρχιζε το ίδιο τροπάρι: ότi πρέπει να πω στους γονείς μου να μου αγοράσουν μια στολή. Κι εγώ, όπως με είχε δασκαλέψει ο πατέρας μου, απαντούσα ότi οι γονείς μου δεν μπορούσαν να μου πάρουν στολή γιατί δεν είχαμε λεφτά. Ντρεπόμουν βέβαια να το λέω...

Ο γιος της λύκαινας, 1930-1940

Αυτές οι καλές ιδέες έρχονταν από την Ιταλία, όπου οι αρμόδιοι είχαν ήδη ανακαλύψει την προστασία της ανθρώπινης ζωής μέσω παράξενων ντυσιμάτων, και γενικώς την αξία της κοινωνικής πειθαρχίας μέσω ιδιόρρυθμων θεαμάτων (έχουν και το Κολοσαίο εντός επικράτειας, όποτε, όπως καταλαβαίνετε, το πράμα τραβάει από παλιά). Εδώ ποζάρει ένας «γιος της λύκαινας», της αντί-στοιχης, και πολύ παλιότερης από την ΕΟΝ, ιταλικής «οργάνωσης νεολαίας». Όπως βλέπουμε, ο γιος της λύκαινας δεν έχει πιάσει ακόμη καλά τη φάση με την ορθή θέση του αντίχειρα, αλλά το παλεύει. Το «Μ» της στολής σημαίνει Μουσολίνι.

Χαριτωμένη σκαπάνισσα, 1939

Καλούτσικος ο αντίχειρας! Η χρησιμότητα του συνδυασμού παιδάκι - φρίκη - κανονικότητα έγινε απολύτως αντιληπτή και στην Ελλάδα. Εδώ ένα δισέλιδο από το περιοδικό Νεολαία της ΕΟΝ. Αριστερά «μια χαριτωμένη σκαπάνισσα», το λέει και στη λεζάντα. Δεξιά «Η Σελίς των Κοριτσιών» εξηγεί πώς να φτιάξεις λαμπιλάκι «με το τίποτα» (άοκνος εργασία και περιορισμός των αναγκών, όποτε θα χαιρόταν και ο κύριος Δροσόπουλος). Συγγραφέας η Σίτσα Καραϊσκάκη που, αφού είχε πάρει το διδακτορικό της στη Γερμανία, είχε διατελέσει ιδιαίτερα γραμματέας του Γκαίμπελς, όποτε ήξερε καλά τα κότσια. Δυστυχώς το «Μ» ήταν ήδη πιασμένο, όποτε ο Μεταξάς αναγκάστηκε να τους βάλει γραβάτα.

Τελικά, αυτή η καλή δασκάλα τα κατάφερε να βρει μια τζάμπα στολή για τη Σόνια. Η κάπα έλειπε, αλλά η Σόνια έφτιαξε μια κάπα μόνη της «από μια παλιά κουβέρτα» και ένιωσε «χαρά, αφού αυτό σήμαινε πως επιτέλους θα ήμουν όμοια με τους φίλους μου». ¹⁴ Αυτή η εβδομαδιαία τελετή της μικροαντιπαράθεσης και της διαπόμπευσης, αυτό το καθημερινό «πρόβλημα», πολλαπλασιασμένο επί εκατοντάδες χιλιάδες ήταν ο πραγματικός στόχος της υποχρεωτικής στολής. Αυτός ήταν ο τρόπος που πειθαρχούσε εαυτούς και αλλήλους. Αυτός ήταν ο δρόμος που προετοιμάζε, όχι τον κάθε δύστροπο πατέρα, αλλά την κοινωνία ολόκληρη, για τα πολύ χειρότερα.

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΤΡΑΜΠ ΚΑΙ ΤΟΝ ΜΠΟΛΣΟΝΑΡΟ: ΟΙ ΦΑΣΙΣΤΕΣ ΜΕ ΝΕΕΣ ΣΤΟΛΕΣ

Όταν ο αφιονισμένος πρώην δήμαρχος Βύρωνα βγήκε στην τηλεόραση βρίσκοντας τρόπο να εντάξει τη λέξη «πειθαρχία» σε κάθε του πρόταση, διέθετε ορισμένα ομολογουμένως συντριπτικά πλεονεκτήματα. Πρώτο και βασικότερο ανάμεσα στα πλεονεκτήματά του ήταν ότι οι δυτικές κοινωνίες πέρασαν τα χρόνια μετά το 1945 αποκρύπτοντας συστηματικά την ιστορία της δεκαετίας του '30 και του '40. Δεν ήταν βασισμένη στη σιωπή η μεγάλη απόκρυψη. Αντίθετα, ήταν μια απόκρυψη βασισμένη σε ποταμούς λέξεων. ¹⁵

Δείτε, ας πούμε, το ζήτημα που μας απασχολεί τόσο ώρα: η επιβολή καθολικής πειθαρχίας μέσω μηδαιμινών καθημερινών μικροκανόνων. Όντως, μπορεί αυτό το ζήτημα να φαίνεται δευτερεύον μπροστά στα στρατόπεδα συγκέντρωσης ή το πυρηνικό τέλος του παγκόσμιου πολέμου. Από τη μια όμως, η ιστορία έχει τους τρόπους της να δείχνει ότι κάτι τέτοια ενίοτε μετατρέπονται, από «δευτερεύοντα», σε ζητήματα που καθορίζουν ολόκληρες ιστορικές περιόδους. Από την άλλη, είναι γεγονός ότι η πραγματική λειτουργία τέτοιων μικροζητημάτων αποσιωπήθηκε από τους καλύτερους. Στην ελληνική περίπτωση, για παράδειγμα, το ζήτημα της υποχρεωτικής στολής «για όλα τα παιδιάκια», βρίσκεται στο επίκεντρο του βιβλίου της Άλκης Ζέη, *Το Καπλάνι της Βιτρίνας*. Το Καπλάνι, με τις 250.000 πωλήσεις, είναι το βιβλίο μέσω του οποίου, από το 1974 και μετά, η ελληνική μορφωμένη μεσαία τάξη εξοικειώνεται από νεαρής ηλικίας με τις παραξενιές του καθεστώτος Μεταξά. Η Ζέη ήταν 13 χρονών το 1936, συνεπώς γνώριζε τα περί στολής και Μεταξά από πρώτο χέρι - και όντως, στην αρχή τα πράγματα είναι αρκούντως καταθλιπτικά: η Μυρτώ, η μεγαλύτερη από τις δύο μικρές αδερφές πρωταγωνίστριες του βιβλίου, πέφτει στη γοητεία της στολής. Ο πατέρας αναγκάζεται να αγοράσει τη στολή, έπειτα από «ισχυρή προτροπή» του διευθυντή του στην τράπεζα. Η μικρότερη αδερφή φρικάρει τελείως με τη μεταμφίεση της αδερφής της. Την παραμονή της πρώτης εκδήλωσης της ΕΟΝ όμως, η Μυρτώ στραμπουλάει το σβέρκο της και αναγκάζεται να παρελάσει μπροστά σε όλο το σχολείο με το κεφάλι της σε ορθή γωνία. Και λίγο αργότερα, οι μικροί φασίστες της ΕΟΝ την αναγκάζουν να κλέψει κάτι μολύβια για την οργάνωση, οπότε η Μυρτώ, που όλα κι όλα, δε θέλει να καταντήσει κλέφτρα, καταλαβαίνει από μόνη της ότι δεν πρέπει να ντύνεται σαν καραγκιόζης. Η φρίκη της ένστολης κοινωνικής ζωής, το ταίριασμά της με τις αξίες της μεσαίας τάξης, όλα τους εξαφανίζονται μέσα στη χιουμοριστική αυτοεπιβεβαίωση των αληθινών ηθικών αξιών... ακριβώς της μεσαίας τάξης, που κάπως ταυτίζονται με τις δέκα εντολές. Βέβαια, δίπλα σε ετούτη την τρανταχτή περίπτωση, βρίσκουμε

Το Βύρωνα Κομμουνιστικόν Ανοσιούργημα
 Από τὴν ἀποκρυφικὴν ἀποκάλυψιν τῶν κομμουνιστῶν, αἱ ἄσπιλοι ἡμίονοι καὶ ἀπόλοι ἄσπιλοι ἠρώδεις πρὸς τὸν λαόν ὑπενώθουν καὶ οὐκ ἀνέχονται τὸν ἄσπιλον καὶ ἀσπιλιώδη τὴν Ἑλληνικὴν Παιδαγωγίαν, ἢ τὴν ἀσπίδα καὶ ἀσπιλοειδῆ ἀποκάλυψιν ἀποκάλυψιν τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἄσπιλων ἀσπιλιῶν.

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΝ ΑΝΟΣΙΟΥΡΓΗΜΑ

Ἐνημέρωμα τῆς 24ης Μαρτίου τοῦ 1933. Οἱ κομμουνιστῆς φοιτητῆς ἔχουν ρίξει μπογιές στους ἀνδριάντες τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ποὺ βρέθηκαν μπρος τους. Στόχος νὰ καταστρέψουν τὸν εορτασμὸ τῆς 25ης Μαρτίου. Τὸ κατὰ πόσο τὸ γρήγορο καθάρισμα ἦταν καὶ ἐπιτυχημένο, δὲν ἔχουμε ἰδέα.

και τις πολύ μικρότερες εμβέλειες προσπάθειες της ελληνικής ιστοριογραφίας. Εδώ, όπως έχουμε δει αλλού, οι Έλληνες ιστορικοί της μεταπολίτευσης αγωνίζονται επί δεκαετίες να αποδείξουν ότι ο Μεταξάς δεν ήταν φασίστας, ότι οι στολές επιβλήθηκαν αποκλειστικά από τα πάνω ως σκληρός καταναγκασμός, αλλά κανείς δεν τις έπαιρνε στα σοβαρά, και πάει λέγοντας. ¹⁶

Έτσι, περίτεχνα και περίπλοκα οι δυτικές κοινωνίες κατάφεραν να ξεχάσουν τις δεκαετίες του '30 και του '40. Όταν πια ο πρώην δήμαρχος αφιονίστηκε, όταν το κράτος λάνσаре τους νέους καθημερινούς μικροκανονισμούς του, όταν η χειραψία και το ακούμπημα ξανακαταργήθηκαν, όταν οι μικροεντολές ξανάρχισαν να πηγαινοέρχονται σε φούρνους, λεωφορεία και χώρους εργασίας, είχαμε πια ξεχάσει το παρελθόν, τόσο των μικροκανονισμών, όσο και των ειδικών τους. Είχαμε ξεχάσει τον πλούτο των νοημάτων τους. Είχαμε ξεχάσει το πραγματικό νόημα των πρακτικών τους εφαρμογών. Βρεθήκαμε να ξαναμαθαίνουμε από την αρχή.

Και έτσι ακριβώς, εξοπλισμένοι με ετούτα τα -βαθύτατα ιστορικής φύσεως- εργαλεία τη γενεαλογία των οποίων φυσικά αγνοούν, οι καινούριοι ρουφιάνοι των μικροκανονισμών και της «αποστασιοποίησης», έφεραν εις πέρας το μεγαλύτερό τους κατόρθωμα. Σάλιο το σάλιο, κουμπάκι το κουμπάκι κι απόκρυψη την απόκρυψη, μπορούν να ισχυρίζονται με τα σωστά τους ότι κάποιος που κάθεται σαν τον τρελό μονάχος επικοινωνώντας αποκλειστικά μέσω καλωδίων, είναι «κοινωνικά υπεύθυνος» - ότι κάποιος που φοβάται να τον ακουμπήσουν και να ακουμπήσει, είναι, με κάποιο τεθλασμένο τρόπο, «προοδευτικός» - ότι η γενική σιωπηρή παράνοια μέσω μεταμφίεσης και τείλορικών μικροκινήσεων είναι ο δρόμος προς την πρόοδο. Και αντιστρόφως, ότι όποιος δεν θέλει να συμμορφωθεί με ετούτους τους νέους, απολύτως λογικούς κανόνες, είναι κάποιου είδους... (απ' όλα τα πράγματα του κόσμου...) φασίστας.

Μπασκέτα και φασίστες, 1940

Τι διάολο είχαμε βρει σε τούτη τη φωτογραφία και τη βάλουμε εξώφυλλο στον πρώτο τόμο των «Σπουδών στο Γαλανόμαυρο»; Μα είναι προφανές: τον συνδυασμό του τετριμμένου με το απόκοσμο! Βέβαια, χρειάστηκαν λίγα χρόνια και ορισμένες καινοφανείς εμπειρίες προτού το εμπειδώσουμε πλήρως. Τώρα ανησυχούμε μην τυχόν αναγκαστούμε να το εμπειδώσουμε ακόμη περισσότερο...

Και όλα αυτά, την ίδια στιγμή που τα κράτη και οι ρουφιάνοι τους υιοθετούν κατά γράμμα και αυτολεξεί τις συγκεκριμένες μικροπειθαρχικές πρακτικές και τεχνολογίες που αναδύθηκαν μαζί με το ιστορικό φασιστικό φαινόμενο. Τις υιοθετούν, όχι απλά ως μορφή, αλλά ως περιεχόμενο και στόχους! Αυτό κι αν είναι κατόρθωμα από τα λίγα, κατόρθωμα αντάξιο του κόσμου των σκιών και των μεταμφιέσεων, κατόρθωμα αντάξιο της σαλεμένης εποχής των απανταχού «μέτα-»: μια μετα-μεταμφίεση!

Προφανώς θα χρησιμοποιήσουμε την μέχρι εδώ επιχειρηματολογία στο δικαστήριο όπου θα μας κατηγορήσουν για «αμφισβήτηση της αποτελεσματικότητας των οδηγιών του ΠΟΥ». Όχι καλοί μας δικαστές - όσο περνάει ο καιρός, τόσο λιγότερο αμφιβάλλουμε για την αποτελεσματικότητα του κράτους και των ρουφιάνων του. Το μόνο που συνεχίζει να μας προβληματίζει είναι με ποιο τρόπο τέτοιοι απaráμιλλοι μπαγαλάδες καταφέρνουν να είναι τόσο αποτελεσματικοί, πολλές φορές ακόμη και εν αγνοία τους.¹⁷ Φανταζόμαστε όμως πως καθώς ο καιρός περνά, θα μάθουμε κι άλλα για το κράτος και τους ρουφιάνους του. Και τελικά όλες οι απορίες θα διαλυθούν. Όπως διαλύθηκαν και την προηγούμενη φορά.

1. Αναφέρεται στο Joshua Arthurs, Michael Ebner & Kate Ferris (eds.), *The Politics of Everyday Life in Fascist Italy*, Palgrave, 2017, σ. 1.
2. Αυτά στο Σπουδές στο Γαλανόμαυρο, *Ο Ελληνικός Φασισμός στον Μεσοπόλεμο: Περί της Ιστορίας του Φασισμού και της Σημερινής της Χρήσης*, Antifa Scripta, 2013, κεφ. 4, 5 (για τα «τρία έψιλον»), 12 (για τους Κανελλόπουλους), 15, 16 (για την ΕΟΝ).
3. Έχουμε ρίξει μια εκτενή βιογραφία της οικογένειας Κύρου από το 1869 έως το 1969 στο «Κύρος: η Μαύρη Τρύπα της Μεγάλης Ιδέας, μέρος 4ο: Εισαγόμενοι Παρακρατικοί στην Κοιτίδα του Πολιτισμού», *Antifa* #65, 5/2019. Για ορισμένες μεγάλες στιγμές της εφημερίδας «Εστία» και τη σχέση των αδελφών Κύρου με φασιστικές οργανώσεις του μεσοπολέμου, δες Σπουδές στο *Γαλανόμαυρο, Ο Ελληνικός Φασισμός...*, ό. π., κεφ. 5, 7.
4. Αυτά στο λήμμα «Παύλος Νιρβάνας» της Wikipedia, [τελευταία πρόσβαση 25/9/2020].
5. Παύλος Νιρβάνας, «Η Χειραφία», *Εστία*, 24 Μαρτίου 1933. Αυτό το άρθρο έχει δημοσιευτεί ολόκληρο στο *autonomeantifa.gr* > «Η Χειραφία: Μεγάλος Διαγωνισμός».

6. «Ήρchiσεν ο Εορτασμός της 25ης Μαρτίου - Απόπειραι των Κομμουνιστών», *Εστία*, 23/3/1933.
7. «Ο Λαός και οι Νέοι», *Εστία*, 25/3/1933.
8. «Απόπειραι των Κομμουνιστών - Ήθελαν να Βάψουν τους Ανδριάντας», *Εστία*, 23/3/1933.
9. Δες Σπουδές στο *Γαλανόμαυρο, Ο Ελληνικός Φασισμός...*, ό. π., κεφ. 4, 5.
10. Δες Σπουδές στο *Γαλανόμαυρο, Ο Ελληνικός Φασισμός...*, ό. π., κεφ. 10.
11. Παρατίθεται στο Σπουδές στο *Γαλανόμαυρο, Ο Ελληνικός Φασισμός...*, ό. π., σ. 125.
12. Παρατίθεται στο Σπουδές στο *Γαλανόμαυρο, Ο Ελληνικός Φασισμός...*, ό. π., σ. 157.
13. Παρατίθεται στο Σπουδές στο *Γαλανόμαυρο, Ο Ελληνικός Φασισμός...*, ό. π., σ. 150.
14. Παρατίθεται στο Perry Willson, «The Nation in Uniform? Fascist Italy, 1919-43», *Past and Present*, no. 221 (Nov. 2013), σ. 261. Η κατάργηση της χειραφίας αναφέρεται στη σελ. 242, δίχως να κάνει ιδιαίτερη εντύπωση στον συγγραφέα, πράγμα λογικό, εκτός των άλλων και γιατί δεν είχε δει ακόμη όσα είδαμε εμείς φέτος.
15. Από αυτή την απόκρυψη ξεκινήσαμε, και στο τέλος γίναμε έτσι που είμαστε σήμερα: δες *Autonome Antifa, Ο Φασισμός χωρίς Σβάστικα*, Αθήνα, 2010. Αφού έκανε τρεις εκδόσεις, αυτή η παλιά μπροσουρά σήμερα κατεβαίνει τζάμπα από το *autonomeantifa.gr*.
16. Όλα αυτά, ως συνήθως, με τη μερική εξαίρεση του Γιώργου Μαργαρίτη. Σχετικά δες Σπουδές στο *Γαλανόμαυρο, Ο Ελληνικός Φασισμός...*, ό. π., κεφ. 14 - 17.
17. Για ένα καλό παράδειγμα αυτής της άγνοιας, δες τη συνάντηση με τη βάση της Ανταρσία που περιγράφεται στην αρχή του «Πλυντηρέξ», *Antifa* #71, Ιούλιος 2020.
18. Ευχαριστούμε τον Α. που μας έστειλε αυτή τη φωτό. [Πηγή: εφ. *Ακρόπολις* 24/6/1933]
19. «Επιτελώντας»:! Ε ναι, όπως θα έχετε παρατηρήσει, οι Έλληνες κινηματικοί ειδικοί της «επιτελεστικότητας», μηρυκάσανε παπαριές επί δεκαετίες, αλλά τώρα που το κίνημα τους χρειάζεται, για κάποιο λόγο το βουλώσανε! Οπότε για τιμωρία, και μέχρι οι Έλληνες μεταμοντέρνοι να ανακαλύψουν τις «επιτελεστικότητες» της εποχής μας, η Τζούντιθ Μπάτλερ, πρόεδρος του Διεθνούς Ομίλου Επιτελεστικότητας (ΔΟΕ), ανέθεσε σε εμάς να χειριζόμαστε ετούτη την τόσο επίκαιρη νοητική κατηγορία, με τα αποτελέσματα που βλέπετε ήδη (και ελπίζουμε να εγκρίνετε).
20. Αυτό το εξαιρετό κείμενο των απαρχών της καραντίνας βρίσκεται ολόκληρο στο *autonomeantifa.gr* > «Μεγάλος Διαγωνισμός, δεύτερη φάση».

Ο ΤΕΙΛΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

Μιας και στο κυρίως κείμενο αναδεικνύουμε τον φασιστικό χαιρετισμό ως κάποιο είδους τείλορική πρακτική, θα μας επιτρέψετε να δούμε και ένα πιο σύγχρονο παράδειγμα.

Jenny Ross, «Κορωνοϊός: Πώς θα καταφέρετε να μην αγγίζετε το πρόσωπό σας», *New York Times/Καθημερινή*, 8/3/2020.

[έχει προηγηθεί τρέλα με το καντάρι, αλλά στην τελευταία παράγραφο οι ειδικοί λογι-κεύονται]

Βέβαια, ακόμα και το πλύσιμο των χεριών, ο βασικός άξονας πρόληψης του COVID-19, είναι μια διαδικασία που πρέπει να γίνεται με συγκεκριμένο τρόπο. Μπορεί να πλένετε τα χέρια σας επί μια ολόκληρη ζωή, είναι όμως άκρως αμφίβολο ότι το κάνετε σωστά. Επιβάλλεται να τα βάζετε κάτω από τρεχούμενο νερό και να χρησιμοποιείτε το σαπούνι κατά τρόπο ώστε να δημιουργείται πλούσιος αφρός. Δεν αρκεί ο καθαρισμός του εσωτερικού της παλάμης. Μην αμελείτε να πλένετε καλά και το πίσω μέρος της παλάμης, μέχρι τους καρπούς, τον χώρο ανάμεσα στα δάκτυλα αλλά και κάτω από τα νύχια. Επίσης, η διαδικασία του πλυσίματος πρέπει να διαρκεί τουλάχιστον 20 δευτερόλεπτα [...]

Για να μη δίνουμε όλο μασημένη τροφή, όποιος θέλει να μάθει τα βασικά για τον Frederick Taylor, τις μεθόδους και τους στόχους του, μπορεί να προσφύγει στο Harry Braverman, *Εργασία και Μονοπωλιακό Κεφάλαιο*, Λέσχη Κατασκόπων, χρονιά δε θυμόμαστε γιατί πάει πολύς καιρός.

Άλλο εσύ κι άλλο εγώ, 1940

Εδώ η ορθή θέση του αντίχειρα έχει εμπεδωθεί και όλοι χαιρετούν ακριβώς όπως πρέπει, ακόμη κι ο παπάς. Όλοι εκτός από έναν: τον ίδιο το Μεταξά! Η ελληνική ιστοριογραφία, σε ιδιαίτερα ιλαρές στιγμές, έχει χρησιμοποιήσει αυτή την... «δυσφορία» του Μεταξά μπροστά στον «ρωμαϊκό χαιρετισμό», για να υποστηρίξει ότι ο Μεταξάς... ίσως τελικά να μην ήταν και τόσο φασίστας. Όποιος από την άλλη έχει ακούσει το ξεμάσκωτο αφεντικό του να κάνει συστάσεις περί μάσκας (ξέρουμε δυο τρεις), ξέρετε καλύτερα.